

Hlinkova garda (Železná päsť národného socializmu na Slovensku) :)



Logo Hlinkovej gardy

Branná organizácia pôsobiaca v rokoch 1938-1945.

Názov „garda“ nadväzoval na historicky známe organizácie slovenských dobrovoľníkov z rokov 1848/1849 a prevratu roku 1918. Prívlastkom „Hlinkova“ sa hlásila k osobe [Andreja Hlinku](#) (1864-1938), ktorý nemal nijakú účasť na jej vzniku. V súvislosti s prípravou autonomistickej manifestácie dňa 5. júna 1938 sa objavila myšlienka založiť ochranné gardy. Prvá skupina HG sa vytvárala bez príkazu vedenia [Hlinkova slovenská ľudová strana](#) (HSLŠ) ako spontánny prejav časti mladej generácie nespokojnej s existenciou politických strán. Po vyhlásení autonómie Slovenska 6. októbra 1938 počet jej členov prudko stúpil. Príčina bola politická kríza, pasivita armády a četníctva po [Mníchovskej dohode](#) a odhodlanie chrániť autonómiu a celistvosť Slovenska najmä proti maďarskému revizionizmu. Ochrannú ruku nad HG držal Karol Sidor, ktorý ubránil jej existenciu pred konzervatívnym krídlom HSLŠ ([Jozef Tiso](#) (1887-1947), J. Buday, J. Sivák). V polovici októbra 1938 HG prešla pod velenie armády. Nariadením autonómnej vlády z 28. októbra 1938 sa stala jedinou brannou polovojenskou organizáciou. Až do začiatku roku 1939 nebola vyzbrojená. Zmeny v postavení HG nastali po vzniku [prvej Slovenskej republiky](#) 14. marca 1939. Nariadenie z 21. decembra 1939 ju vyhlásilo za polovojenskú organizáciu s dobrovoľným členstvom. Definitívne miesto HG určil až zákon z 5. júla 1940. Najvyšším veliteľom HG sa stal prezident Jozef Tiso ako najvyšší predstaviteľ brannej moci štátu. Praktickú pomoc nad HG mal hlavný veliteľ (1938-1939 Karol Sidor, 1939-1940 Alexander Mach, 1940 F. Galan, 1940-1944 Alexander Mach, 1944-1945 O. Kubala). Nižšie články tvorili župné, okresné a miestne veliteľstvá. HG usporadúvala aj kultúrne akcie. Od salzburských rokovaní v júli 1940 úplne prešla do rúk slovenských pronemeckých radikálov. Plnila bojové a bezpečnostné úlohy, strážnu službu v pracovných táboroch, podieľala sa na organizovaní deportácií židovských obyvateľov^[1]. Rozkazom hlavného veliteľstva HG z 21. septembra 1944 boli vytvorené Pohotovostné jednotky HG (PO HG). Okrem nich vznikli poľné roty HG na princípe dobrovoľnosti. Ich cieľom bolo udržať poriadok a bojovať proti povstalcov. Od októbra do novembra 1944 boli HG, polícia, žandárstvo, Hlinkova mládež a Slovenská pracovná služba podriadené ministerstvu národnej obrany. To umožňovalo zaradiť občanov na základe povolávacieho rozkazu do ktorejkoľvek z uvedených organizácií. Časť PO HG spoločne s nemeckými ozbrojenými jednotkami zasiahla do bojov v povstaní roku 1944 i po ňom proti partizánom. Asistovala pri popravách v Nemeckej a Kremničke. Dejiny HG sa skončili príchodom [sovietskych vojsk](#), po ktorom nasledovali retribúcie.

^[1] Napríklad dňa 25. marca 1942.

[Hlinkova slovenská ľudová strana](#), [História Slovenska \(Dejiny Slovenska\) - 09.časť – Snaha o slovenskú autonómiu do roku 1938](#), [História Slovenska \(Dejiny Slovenska\) - 10.časť – Slovenský štát \(Prvá Slovenská republika\) 1939-1945](#)

Zdroje

Prevzaté a upravené z:

- Dušan Škvarna, Július Bartl, Viliam Čičaj, Mária Kohútová, Róbert Letz, Vladimír Segeš, *Lexikón slovenských dejín*, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997, ISBN 80-08-02478-X.